

הנס הגדול של קריעת ים סוף התגלות יסוד העפר הטמון ביסוד המים!

|| הרה"ג ר' פנחס פרידמן ||

היבשה, התנה הקב"ה עם הים שיקרע לפני ישראל ותראה היבשה. אמנם יש להעיר בזה על פי מה שיש לחקור בענין קריעת ים סוף, הלא המים שבים עמוקים מאד, נמצא כי כשנקרע הים עד לקרקעיתו נוצר שם בור עמוק, שדרכו היו צריכים כל ישראל לעבור, והרי זה טרחא גדולה ועצומה שירדו כל כך הרבה אנשים עד לקרקעיתו של הים ושוב יעלו מצד השני.

ישוב נפלא על כך מצינו בדברי ה"חזקוני" בפרשתנו (שמות יד כא), אך כבר קדמוהו בזה בפירוש רבותינו בעלי התוספות בפרשתנו בשירת הים, שעמדו על סתירת הפסוקים, כתוב אחד אומר (שם יד כא): **"ויבקעו המים"**, משמע שנבקעו המים עד לקרקעיתו של ים, וכתוב אחד אומר (שם טו ח): **"קפאו תהומות בלב ים"**, משמע שלא נבקעו אלא קפאו ונעשו כקרח.

ותירצו על פי הידוע כי הים גדוש למעלה מהיבשה, ומבואר בגמרא (שבת לה): **"האי גודשא תילתא הוי"**, אם כן הים גדוש מעל היבשה שליש, ואילו שני שלישי ים הם מהיבשה ולמטה. נמצא לפי זה כי אילו לא נבקע הים כלל רק היה מוקפא כולו כקרח, כי אז היו ישראל צריכים לטרוח לעלות, כאילו על הר שהוא גבוה שליש מעל פני היבשה, ולעומת זה אם היה הים נבקע לגמרי עד התהום, כי אז היו צריכים לרדת עד התהום כדי לעבור את הים.

על כן בקע הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו רק את שליש הים שהוא גדוש מעל פני היבשה, ואותו שליש נעשה לישראל חומה מימין וחומה משמאל, ככתוב (שמות יד כט): **"והמים להם חומה מימינם ומשמאלם"**, ועל זה הוא שכתוב: **"ויבקעו המים"**, ואילו שני שלישי הים שמתחת ליבשה לא נבקעו אלא קפאו כקרח, ועל זה הוא שנאמר: **"קפאו תהומות בלב ים"**.

נמצא לפי זה כי כשעברו ישראל בים, לא היו צריכים לעלות או לרדת, אלא הלכו בקו אחד שוה לגובה היבשה. וזהו פירוש הפסוק: **"קפאו תהומות בלב ים"**, כי ידוע שהלב של אדם נמצא בסוף שליש העליון של גוף האדם, ומתחתיו שני שלישי של הגוף, וזהו שקפאו תהומות **"בלב ים"** היינו בסוף שליש העליון שהוא בבחינת לב הים.

"הידור מצוה עד שליש"

יומתק להבין בזה מה שדרשו בגמרא (שבת קלג): על הפסוק בשירת הים (שמות טו ב): **"זה אלי ואנוהו, התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה ושופר נאה"**, ובגמרא (ב"ק ט): מבואר: **"הידור מצוה עד שליש"**, וצריך להבין מהו הקשר בין שירת הים להידור מצוה עד שליש.

אך לפי פירוש בעלי התוספות וה"חזקוני" יש לומר, על פי כלל ידוע: **"לא עביד קוב"ה ניסא למיגנא"**, כלומר אין הקב"ה עושה נסים בחנם, ולפי זה קשה מדוע עשה הקב"ה שני נסים, נס אחד שקפאו שני שלישי הים התחתונים, ונס שני שאחר כך נבקעו המים בשליש העליון, הלא היה מספיק לעשות נס אחד להקפא את כל הים גם שליש העליון, ויטרחו ישראל קצת לעלות בשליש העליון של המים שהוא מעל היבשה.

איך אומר הים: "מלפני אדון חולי ארץ... ההופכי הצור אגם מים", הלא בקריעת ים סוף נהפך המים לחרבה

מדרש: הקב"ה התנה עם הים שיקרע לפני ישראל במאמר: "יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה"

אוהב ישראל: כשהצדיק רוצה לשנות הטבע, הוא מביא את הנברא לבחינת "אין" כדי שיתבטל לרצון ה'

גם בתוך הסלע שהוא יבש למראית עין מחמת יסוד האש הגובר בו טמון בו בהעלם יסוד המים

הדבר שהרי פירוש זה כבר מצינו במדרש רבה בפרשתנו (שמו"ר כא ו):

"ואתה הרם את מטך. אמר משה לפני הקב"ה, אתה אומר לי שאקרע את הים ואעשה את הים יבשה, והכתיב (ירמיה ה כב) אשר שמתו חול גבול לים, והרי נשבעת שאין אתה קורעו לעולם... אמר לו הקב"ה, לא קראת מתחילת התורה, מה כתיב (בראשית א ט) ויאמר אלקים יקוו המים, אני הוא שהתניתי עמו, כך התניתי מתחלה שאני קורעו, שנאמר וישב הים לפנות בוקר לאיתנו, לתנאו שהתניתי עמו מתחלה, מיד שמע משה להקב"ה והלך לקרוע הים".

הרי לנו דברים ברורים במדרש שאמר הקב"ה למשה: **"לא קראת מתחילת התורה, מה כתיב ויאמר אלקים יקוו המים, אני הוא שהתניתי עמו"**, כלומר במאמר זה: **"יקוו המים"** התנה הקב"ה שיקרע לפני ישראל, וכן ביארו בפירוש מהרז"ו ובחדושי הרש"ש על המדרש שם.

הנה כי כן איך יעלה על הדעת לומר על הגר"א אשר כל רז לא אניס ליה, וכל התורה כולה, תלמוד בבלי, תלמוד ירושלמי, מדרשים, זוהר הקדוש היו שגורים על פיו, והוסיף לנו משלו רמזים נפלאים בכל חלקי התורה בחריפות ובקיאיות מבהילה, שהיה טרוד כי לא זכר מדרש מפורש, שבמאמר **"יקוו המים"** התנה הקב"ה עם המים שיקרע לפני ישראל.

ואולי מקור הסיפור הוא כך, שהגר"א ביקש לבחון את הכשרון של הילד איצילה בן תלמידו הגר"ח מוולאזין, לכן שאל אותו אם הוא יודע איפוא רמז בתורה שהקב"ה התנה עם הים שיקרע לפני ישראל, ועל כך השיב לו הילד שענין זה רמז בכתוב: **"יקוו המים"**, ונתפעל הגר"א מחכמתו, אלא שבמשך הזמן כדרך גלגולו של סיפור הוסיפו עליו פרט חדש, כאילו שהגר"א היה טרוד במחשבתו כי נתקשה למצוא איפוא רמז תנאי זה בתורה.

שליש הים נבקע ושני שלישים קפאו

היוצא לנו מכל זה, כי במאמר הקב"ה: **"יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה**

ויהי כאשר יצאו הדברים מפה קדשו של הגר"א, פנה הילד איצילה לאביו הגר"ח, לבקש רשות מהגר"א לומר תשובה על כך, ויעתר לו הגר"א ויאמר לילד פתח פיך ויאירו דבריך, פתח הילד את פיו בחכמה ויאמר: כתוב בפרשת בראשית (בראשית א ט): **"ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה"**, וצריך ביאור כי מאחר שכתוב: **"יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד"**, הלא מובן ממילא שיראה היבשה, אם כן לשם מה כתוב: **"ותראה היבשה"**.

לכן נראה כי הפירוש הוא כך: **"יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד"**, אולם התנאי לכך הוא **"ותראה היבשה"**, פירוש באותו מקום אשר יקוו המים, שם ממש יראה היבשה לישראל במקום הצורך על ידי שיקרע הים, ומזה למדו חכמינו ז"ל שתנאי התנה הקב"ה עם הים שיקרע לפני ישראל. כשיצא הדברים מפיו ענה הגר"א ואמר: **"מובטחני בו שיהיה דרשן גדול בישראל"**.

מדרש מפורש

שהתנאי הוא "יקוו המים"

אמנם לפי עניות דעתי יש להעיר על סיפור זה, שהרי ביאור זה בענין התנאי שהתנה הקב"ה עם הים, כבר מבואר ב"הדר זקנים" לבעלי התוספות על התורה פרשת בראשית על הפסוק (בראשית א ט ו) וחזר על דבריו בפרשתנו שמות יד טו):

"יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה. ואם תאמר מאי קאמר פשיטא, דכיון דנקוו המים אל מקום אחד פשיטא דנראית היבשה, אלא יש לומר דכאן רמז קריעת ים סוף, והכי קאמר יקוו המים אל מקום אחד ויהיו לעולם לשם, אבל על מנת שתראה היבשה בקריעת ים סוף".

אולם על זה עוד אפשר לומר, כי הספר "הדר זקנים" לבעלי התוספות נדפס לראשונה מהכתב יד בליווארנו שנת ת"ר, ארבעים ושנים שנה אחרי פטירת הגר"א זצ"ל בשנת תקנ"ח. אולם מה לעשות כי ביאור זה מצינו כבר בקיצור נמרץ בדברי רבנו בחיי בפרשתנו (שמות יד כז): **"ועל דרך המדרש לאיתנו, לתנאו, וכן רמז ותראה היבשה, כלומר במים"**. אך ביותר מפליא

לקראת שבת קודש הבא עלינו לטובה שנקרא **"שבת שירה"**, על שם **"שירת הים"** שאנו קוראים בתורה בפרשת בשלח, ששרו משה ובני ישראל לה' על הנס הגדול של קריעת ים סוף, **דבר בעתו מה טוב להתבונן על מהות הנס של קריעת ים סוף**.

פתח דברינו יאיר בדברי נעים זמירות ישראל, אשר שר דברי שירה על הנס של קריעת ים סוף בהלל בדרך שאלה ותשובה, שאלה מהים מה ראה על ככה שנס לאחור, ותשובת הים שנס מלפני אדון חולי ארץ (תהלים קיד ה): **"מה לך הים כי תנוס הירדן תסוב לאחור, ההרים תרקדו כאילים גבעות כבני צאן, מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלוך יעקב, ההופכי הצור אגם מים חלמיש למעיניו מים"**.

אמנם כבר בהשקפה ראשונה מתעוררת פליאה גדולה, הלא הנס של קריעת ים סוף היה על ידי שהפך הקב"ה את הים לחרבה, אם כן איך השיב הים שנס לאחור מהקב"ה: **"ההופכי הצור אגם מים חלמיש למעיניו מים"**, הלא הפיכת הצור לאגם מים והחלמיש למעיניו מים, היא הפיכת דבר קשה כצור וחלמיש לדבר נוזלי כמים, ואילו בקריעת ים סוף היה להיפך שהפך הקב"ה מים נוזלים לחרבה שהוא צור חלמיש.

"תנאי התנה הקב"ה עם הים"

ונראה לבאר דברי המשורר האלקי דוד המלך ע"ה, שטמן בדבריו אלו ענין עמוק על ביאור המהות של קריעת ים סוף, נקדים מה שכתוב בפרשתנו (שמות יד כז): **"ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינעה ה' את מצרים בתוך הים"**. דרשו על כך חכמינו ז"ל במדרש (ב"ר ה ה): **"אמר רבי יוחנן, תנאין התנה הקדוש ברוך הוא עם הים שיהא נקרע לפני ישראל, הדא הוא דכתיב וישב הים לאיתנו לתנאו שהתנה עמו"**.

וצריך ביאור איפוא מצינו במעשה בראשית שהתנה הקב"ה עם הים שיקרע לפני ישראל. בספר "המאור הגדול" לקוטים מהגר"א מוולאזין זי"ע בפרשתנו, מביא על כך סיפור נאה מספר "קול שחל" (מהגר"ר שלמה יחזקאל סג"ל ב"ר שמואל ראש מתיבתא הגדולה דקאוונא, נדפס בוילנא תרנ"ז, דרוש ד' דף לב).

הגאון רבי חיים מוולאזין תלמיד מובהק של הגר"א זי"ע, הלך פעם לבקר את פני רבו ולקח עמו את בנו הילד איצילה שהיה רך בשנים, ולימים נתפרסם כהגאון רבי יצחק מוולאזין זצ"ל. ויהי כבואם שמה ויראו את פני הגר"א שהוא טרוד במחשבתו, ומרוב טרדתו לא הרגיש בבואם שמה. אחרי כמה רגעים הרגיש בנוכחותם ובירכם בברכת שלום.

הגר"ח מוולאזין הרגיש שהזמן מוכשר, והתאזר עוז לשאול מרבו הגר"א, שיואיל לגלות לו הענין שהיה טרוד בו, ויען הגר"א שהיה טרוד במה שדרשו חז"ל על הפסוק: **"וישב הים לפנות בקר לאיתנו - לתנאו, מלמד שתנאי התנה הקב"ה עם הים שיהא נקרע לפני ישראל"**, והנה ידוע דליכא מידי דלא רמיז באורייתא, לכן הוא מחפש איפוא רמז בתורה תנאי זה ועדיין לא מצא התשובה לכך.

ומוכח מזה שעלה ברצונו יתברך לעשות את הנס של קריעת ים סוף בהידור גדול, שלא יצטרכו ישראל לטרוח לעלות מעלה בשליש העליון של הים, אשר מטעם זה בקע את הים בשליש העליון שיוכלו לעבור שם בלי שום טירחא, לכן מדה כנגד מדה אמרו ישראל בשירת הים: **"זה אלי ואנוהו"**, אתנאה לפניו בהידור מצוה עד שלישי, כמו שעשה עמנו הקב"ה להדר בנס קריעת ים סוף בשליש העליון.

אלא שלפי זה צריך ביאור, מה שלמדנו מדברי המדרש ועוד יותר מפורש בדברי בעלי התוספות, כי התנאי שהתנה הקב"ה עם הים שיקרע לפני ישראל, היה באותו מאמר שאמר הקב"ה במעשה בראשית: **"יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה"**, שהרי במקרא הסמוך לו מיד אחריו כתוב (בראשית א י'): **"ויקרא אלקים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים"**.

מבואר מזה כי התואר **"יבשה"** מתאים רק על **"ארץ"**, הנה כי כן איך התנה הקב"ה עם הים בפסוק המוקדם לו: **"ותראה היבשה"**, שיקרע לפני ישראל, הלא לפי המבואר כי שני שלישי הים קפאו בלב ים, נמצא שלא נהפכו ליבשה של ארץ אלא של קרח, ואיך יוצדק לומר על כך: **"ותראה היבשה"**. וכן קשה על מקרא מפורש בפרשתינו (שמות יד כב): **"ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה"**.

בכל דבר שבעולם טמון כח שמתנגד לטבעו

כדי ליישב כל זה נקדים הקדמה עמוקה במשנתו הטהורה של הרה"ק מאפטא זי"ע ב"אוהב ישראל" (פרשת חוקת), אשר ביאר בדברי קדשו ענין חטא מי מריבה, שצוה הקב"ה למשה רבינו לדבר אל הסלע שיוציא מימיו, אולם הוא הכה את הסלע במקום לדבר אליו, וצריך ביאור איך טעה אדון כל הנביאים בכך.

כדי לבאר ענין זה מקדים הרה"ק מאפטא זי"ע לבאר, ענין הנסים והנפלאות שעושים הנביאים וחכמי הדורות בשינוי דרך הטבע, על פי הידוע בדברי הזוהר הקדוש וכל הקדמונים ובפרט בדברי הרמב"ן על התורה, שכל מה שברא הקב"ה בעולם כלול מארבעה יסודות: **אש, רוח, מים, עפר**.

והנה יש חפץ שיסוד האש גובר בו, לכן אין בו למראית עין רטיבות מיסוד המים, כי יסוד האש מייבש את יסוד המים, לעומת זה יש חפץ שיסוד המים גובר בו, לכן אינו ניכר בו יסוד האש, כי יסוד המים מכבה את האש, אולם מכיון שכל דבר כלול מד' יסודות, ברור שגם בחפץ זה שיסוד האש או יסוד המים מתגבר בו, טמון בו בהעלם יסוד המים או יסוד האש, אלא שאינו ניכר מעוצם מיעוטו כי הוא בטל ברוב.

אך לפי זה צריך ביאור איך מתקיים בטבע חפץ שיש בו שני כוחות מנוגדים זה לזה, וביותר יש לשאול שאלה זו לגבי השמים שנבראו מאש וממים איך הם מתקיימים, שהרי יסוד האש ויסוד המים הם כוחות מנוגדים זה לזה בתכלית הניגוד, כי האש מייבש את המים והמים מכבים את האש.

קיום ההתנגדות בכל נברא על ידי כח ה"אין"

על כך מביא ה"אוהב ישראל" ביאור, שבפרשת שלח הוא מביאו בשם רבו המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע, על פי מאמר חכמינו ז"ל במדרש (במד"ר יב ח): **"כתיב (איוב כה ב) המשל ופחד עמו עושה שלום במרומי, המשל זה מיכאל והוא של שלג, ופחד זה גבריאל והוא של אש, מהו עמו מושלמים לו, לא זה מזיק את זה ולא זה מזיק את זה"**.

מבאר המגיד ממעזריטש זי"ע הכוונה בזה, כי המחלוקת בין שני בעלי תפקידים שתפקידם

מנוגדים זה לזה, הוא רק כאשר הם נגועים במדת הגאווה בבחינת **"יש"** וערך עצמי, כי אז קשה להם לקבל את הכח שפועל בניגוד למה שהם פועלים, וכתוצאה מכך נוצר ריב ומדון ביניהם.

אך כאשר עבדים אלו מכירים בכח האין והאפסיות שבקרבם, שבעצם אין להם שום כח עצמי, וכל מה שיש להם הוא רק מה שהקב"ה משפיע להם חיות כדי שימלאו את רצונו יתברך, כי אז אין להם שום ריב עם הכח הפועל בניגוד להם, שהרי הם מבינים שכל אחד צריך לפעול ולמלא את רצון ה' בהתאם לטבע שנברא בו.

הטמון בתוך הסלע היבש, על ידי שהוא ואהרן יבואו לבחינת **"אין"**, ויגרמו בכך שיסוד האש שבסלע היבש יבטל עצמו בבחינת **"אין"** ליסוד המים הטמון בו, כי אז יפרוץ יסוד המים שבתוך הסלע ויתגלה מימיו.

אולם משה רבינו בגודל ענוותנותו חשב, שאין זה מספיק שהוא עצמו יהיה בבחינת **"אין"**, אלא מכיון שהנס הוא לצורך ישראל ראוי שהם יהיו בבחינת **"אין"**, על כן כשראה שאינם בבחינת **"אין"** אמר להם: **"שמעו נא המורים"**, שאינכם בבחינת **"אין"** להתבטל לרצון ה'; **"המן**

דברי חיים: על ידי בחינת "אין" מחזיר הצדיק את הנברא לשורש היולי שלו כדי שיוכל לשנות טבעו בקריעת ים סוף נתגלה יסוד העפר בתוך המים, ועל ידי זה הלכו בני ישראל: "בתוך הים ביבשה" "יקוו המים אל מקום אחד", שיחזרו לשורש היולי שהכל אחד, "ותראה היבשה" שיתגלה יסוד העפר "וברוח אפיך נערמו מים", מפרש בתרגום: "חכימו מיא", חכמ"ה היא אותיות כח מ"ה בבחינת "אין"

הסלע הזה נוציא לכם מים", איך אוכל להביא את הסלע לבחינת **"אין"** אם אינכם בבחינה זו, ולכן הכה את הסלע במטוה.

אך טעה בזה, כי הקב"ה נתכוון רק על משה ואהרן שיהיו בבחינת **"אין"**, כי זה כבר מספיק להשפיע על הסלע בדיבור בלבד, שיבטל עצמו ליסוד המים שטמון בקרבו, ועל ידי זה היה מתקדש שם שמים שהקב"ה נותן כח לעבדיו הצדיקים לשנות את הטבע. אלו תוכן דבריו הקדושים.

ביאור עמוק של הגה"ק מצאנז זי"ע

ועתה בא וראה מה שביאר הגה"ק מצאנז זי"ע ב"דברי חיים" (פרשת בחוקות) את דבריו העמוקים של ה"אוהב ישראל", כפי שכתב בסיום דבריו הקדושים: **"וכבר האריך בזה רבינו הקדוש אדמו"ר מאפטר בספרו הנכבד אוהב ישראל גבי הכאת הסלע"**, על פי מה שכתבו הקדמונים יסוד גדול בענין בריאת שמים וארץ, והאריך בזה הרמב"ן לפרש הפסוק הראשון בתורה (בראשית א א): **"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"**.

כי כאשר עלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם, ברא ביום הראשון שורש דק ונעלם, שכולל בתוכו את כל הנבראים בצורה רוחנית בלי שום התלבשות בחומר, שורש זה נקרא בפי חכמי יון בתואר כח **"היולי"**, ואחר כך הוציא הקב"ה משורש נעלם זה, וברא כל הנבראים בצורה ובחומר המיוחדת שיש לכל אחד. משל למה הדבר דומה, לשורש האילן שכולל בתוכו בצורה רוחנית כל העצים, העלים והפירות שעתידים לצמוח ממנו, ואחר כך צומחים מהשורש כל העצים והפירות בפועל ממש.

בדרך זו מפרש הרמב"ן: **"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ"**, ומבואר במדרש (ב"ר א יד): **"את השמים לרבות חמה ולבנה ומזלות, ואת הארץ לרבות אילנות ודשאין וגן עדן"**. כלומר שברא הקב"ה ביום הראשון את כל הבריאה בשורש של כח היולי, וזהו פירוש המשך הכתוב: **"והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום"**, כי שורש היולי אשר שם נמצא כל הבריאה בהעלם גדול, הוא בבחינת **"תוהו ובוהו"** כי אינו ניכר שם שום דבר אלא

כל היסודות הם בהעלם גדול, אלא שאחר כך הוציא מתוך השורש בכל יום מששת ימי בראשית, לתת לכל נברא את צורתו הגשמית כפי שנברא בו בפועל ממש.

לפי זה מבאר ה"דברי חיים" עומק דברי ה"אוהב ישראל" בענין הכח שיש לצדיקים לשנות את הטבע, כי על ידי שהצדיק מבטל עצמו בבחינת **"אין"**, הרי הוא גורם בזה שגם הנברא הגשמי יחזור לשורשו לבחינת **"אין"** שהוא כח היולי שלו, ששם בשורש נמצא הכל בצורה רוחנית טרם שנתלבש בחומר המיוחד לו, ועל ידי זה היה יכול לצאת שוב מהשורש מהכח אל הפועל בצורה חדשה כפי רצון הצדיק, שבצורה החדשה יתגלה היסוד המנוגד שהיה טמון בו.

קריעת ים סוף התגלות כח העפר שבתוך המים

מעתה יש לומר בדחילו ורחימו, כי ככל החזיון הזה שלמדנו מדברי ה"אוהב ישראל" לפי ביאור ה"דברי חיים" בענין הוצאת מים מן הסלע, כך ממש היה הנס הגדול של קריעת ים סוף, כי הן אמת שאנו רואים בחוש במים, שמתגבר בהם יסוד המים שהוא דבר נוזלי ולא מוצק כיבשה, אולם מאחר שכל נברא כלול מארבעה יסודות: **אש, מים, רוח, עפר**, נמצא שגם בתוך המים טמון יסוד העפר אלא שהוא נעלם כל כך עד שאינו ניכר בו.

לכן צוה הקב"ה למשה רבינו אדון כל הנביאים שהיה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה (שמות יד טז): **"ואתה הרם את מטך"**, כלומר הרם את **"מטך"** שרומז על מדת הענוה שאתה נוטה תמיד כלפי **"מטה"**, **"ונטה את ידך על הים"**, שגם הים יבוא לבחינת **"אין"** לחזור לשורש היולי, ועל ידי זה **"ובקעהו ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה"**, שיתגלה בפועל יסוד העפר הטמון בו, כדי שעל ידי זה יבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה.

יומתק לפרש בזה בשירת הים (שמות טו ח): **"וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד נוזלים קפאו תהומות בלב ים"**. ומפרש בתרגום אונקלוס: **"ובמימר פומך חכימו מיא"**. ויש לומר על פי המבואר בתיקוני זוהר (תיקון סט קיא): **"חכמה - כח מ"ה"**, פירוש חכמ"ה היא אותיות **כח מ"ה**. וכתב ב"שם משמואל" (פרשת ויגש שנת תרע"ו) בשם ספרים הקדושים, שהרמז בזה על מדת ענוה בבחינת (שמות טז ז): **"ונחנה מה"**.

וזהו פירוש הכתוב: **"וברוח אפיך נערמו מים"**, ומפרש בתרגום: **"חכימו מיא"**, שהיו בבחינת **"חכמה - כח מ"ה"** להתבטל בבחינת **"אין"** ליסוד העפר שבקרבם, ועל ידי זה **"נצבו כמו נד נוזלים"** כעפר האדמה שהוא דבר מוצק, **"קפאו תהומות בלב ים"**, שקפאו בבחינת עפר האדמה שני שלישי הים מלב הים ולמטה.

הנה כי כן יומתק להבין ביאור המדרש, שהתנה הקב"ה עם הים על קריעת ים סוף במאמר: **"יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה"**, כי בפסוק זה רמוז מהות הנס של קריעת ים סוף: **"יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד"**, שיחזרו המים אל שורש היולי שנקרא **"מקום אחד"**, כי כל הבריאה נמצא שם באחדות גדולה, **"ותראה היבשה"**, כשיצאו המים משורש היולי תראה היבשה על ידי שיתגלה יסוד העפר שטמון בו, לכן יוצדק על זה תואר **"יבשה"** שהרי הכוונה על יסוד העפר שהוא בבחינת **"ארץ"** הטמון בתוך המים.

מעתה יאיר לנו להבין דברי נעים זמירות ישראל שרמז על ענין זה באמרו: **"מה לך הים כי תנוס הירדן תסוב לאחור... מלפני אדון חולי ארץ מלפני אלוק יעקב, ההופכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים"**. כלומר כמו שהפך הקב"ה את הצור והחלמיש למים על ידי שנתגלה יסוד המים שטמון בקרבו, כן בקריעת ים סוף נתגלה יסוד העפר שטמון בתוך המים ועל ידי זה הלכו בני ישראל **"בתוך הים ביבשה"**.